

STJEPAN SABLJAK

POVIJESNO-TOPOGRAFSKA SKICA SENJA

Naslov originala: Historisch-topographische Skizze von Zengg (Programm des k.k. Militär-grenz-Obergymnasiums zu Zengg, Trst 1853, str. 17-21)

Stjepan Sabljak

UDK:949.713
Pregledni članak
Ur.:1990-05-10

Ovaj rad objavljen je 1853. u Programu Više vojne gimnazije u Senju. U njemu se u kratkim crtama daje povijesno-topografska skica Senja. Opisuje se izgradnja Senja i spominju se najpoznatiji događaji iz povijesti Senja, osobito ratovi između Senjana i Turaka.

U ovom se članku spominju mnogi hrabri muževi koji su u Senju ugledali svjetlo dana: Nikola Jurišić, Juraj Balenović (zvan Senjanin Juriša), Ivan Lenković i drugi.

U drugom dijelu članka autor je zaokupljen opisom grada Senja. Zanimljivo je spomenuti da je ovaj grad sredinom XIX. stoljeća imao 502 kuće i 3000 stanovnika. Ovdje je bilo sjedište senjskog i modruškog biskupa, nekoliko škola, vojne komande, magistrata i drugih ureda.

U članku se spominju i srednjovjekovne crkve i kapelice na širem području Senja i crkve i kapele iz vremena kad je nastao ovaj rad.

Na desnom obronku one grane Julijskih Alpa koja se proteže u obliku luka oko sjeveroistočne obale Jadranskog mora oblikujući u svom daljnjem protezanju Velebit, na izlazu uske planinske drage prema Kvarnerskom zaljevu, na području okruga Otočke krajiške pukovnije, leži prastari grad Senia, Senj, Segna, Zengg, kao spomenik drevne starine kraj kojega su prošla 24 stoljeća s bezbrojnim izmjenama povijesnih okolnosti.

Dok se mnogim ne baš beznačajnim gradovima (od kojih neke Plinije poimenice navodi, a koji su označeni na starim kartama od granice Istre u Liburniji, na Jadranskom moru prema Dalmaciji) danas jedva po slutnji može označiti mjesto gdje su nekad postojali, Senia je (bez ob-

zira na snažne potrese kojima je bila u različito vrijeme izložena) izbjegla sudbinu što su je pretrpjeli toliki gradovi stare Liburnije.

Izgradnja Senja na moru pripisuje se senonskim Galima pod Belovezom i pada u doba vladavine rimskoga kralja Lucija Tarkvinija Priska oko 600. g. pr. Kr., pa ju je prema tome osnovao isti narod koji je bio osnivač Milana, Coma, Verone, Trsta i Brescie, samo što je Senia starija.

Jedan Grk, Tebije Tilije, opkružio je grad bedemima 413. pr. Kr. u vrijeme kada je Senj pripadao Rimljanima, ali koliko su često ti bedemi bili razarani i nanovo sagrađeni može se isto tako teško dokazati kao što se jedva mogu izbrojati sve bitke što ih je taj grad morao biti s raznih strana u dugom razdoblju svoga postojanja. Još je i danas okružen bedemima koji na pojedinim mjestima pokazuju veliku starinu, ali nakon toliko promjena kojima je grad bio izložen može se danas pretpostaviti da ovi bedemi sadrže jedva poneki kamen iz prastare gradnje.

U starijim pisanim djelima Senj se naziva važnim gradom, na Peutingerovoj karti uz Seniju je smještena jedna luka. Ipak, na temelju položaja samoga grada i pravca pružanja bedema može se zaključiti da bi se Senj, naime grad (uzimajući u obzir prastaru gradnju) bez okolice, koja je u srednjem vijeku nesumnjivo zauzimala značajan prostor, teško mogao prostirati na nekom širem području od onoga na kojemu je i danas smješten. Njegova važnost mogla je u starije doba proizlaziti iz položaja povoljnog za pomorsku trgovinu, a u srednjem vijeku i iz očitog heroizma njegovih stanovnika iskazanog u mnogim pobjedonosnim bitkama.

Kod posljednje podjele velikoga Rimskog Carstva između Honorija i Arkadija Senj s okolicom pripao je Istočnorimskom Carstvu i dijelio je sudbinu sjeverne Dalmacije; dospio je pod vlast Avara, a tada pod vlast Hrvata pozvanih sa sjevera protiv Avara. Od toga doba razlikuju se Panonska Hrvatska (Pannonia Savia) i Dalmatinska Hrvatska, koja se danas često javlja pod imenom Dalmacija. Ovoj posljednjoj pripadao je i Senj, zato je Senj u Dalmaciji.

Od 806. do 825. bili su dalmatinski gradovi, pa time i Senj, pod vrhovnom vlašću Franaka.

Od god. 827. do dolaska ugarskog kralja Kolomana u Dalmaciju Senjem su upravljali, kao i ostalim dalmatinskim gradovima, vlastiti magistrati s nacionalnim municipalnim pravima, a štitila ih je vlastita posada. U god. 1105. priključio se Senj slobodnom voljom (zadržavši svoju slobodu u prava stečena od predaka) vlasti kralja Kolomana i postojano mu ostao vjeran u krvavim borbama koje je zbog toga vodio protiv Mletaka i u Kolomanovo doba i u doba njegovih nasljednika. Osobito su ti nasljednici izvodili pravo na Dalmaciju, pa čak i na Hrvatsku, iz zlatne bule bizantskog cara Aleksija Komnena, koju oni ipak nikad nisu mogli pokazati.

Kad su na Savi Mađžari podlegli nadmoći barbarskih tatarskih horda koje su zagospodarile čitavom Ugarskom, a zatim Hrvatskom i Dalmacijom, nije ni Senj ostao pošteđen. Veći je dio grada nestao u požaru, mnoge su građane terorizirali barbari koji su se na njih sručili poput stravične lavine, drugi dio – većinom žene, djeca i starci – spasio se na susjednim otocima. Ono što je iz Senja i okolnih mjesta preostalo od snaga sposobnih za borbu sudjelovalo je na vječno znamenitoj – iako u analima malo spominjanoj – borbi na Grobničkom polju u travnju 1242, borbi koja neosporno zaslužuje usporedbu s najslavnijim i najopjevanijim junaštvima starih Grka i Rimljana.

Pobjeda je pripala hrabrim Hrvatima, među kojima su sačinjavali jezgru – prema Vitezoviću – Senjani dignuti na oružje. Iako se kao uspomena na ovu sjajnu pobjedu ne može nakon toliko godina pokazati ni jedan znak pobjede oduzete Tatarima, njezini su učinci bili iznimno značajni: Tatari nisu mogli dalje od hrpa trupla grobničkih junaka, a tek nakon te odlučne bitke, pobjegli ugarski kralj Bela IV mogao je misliti na povratak s kvarnerskih otoka – svoga utočišta.

Pavao Ritter Vitezović kaže u svojoj Kronici da su Senjani caru Beli IV iskazali vjernost. Bela je navodno osobno sudjelovao u toj bici i sa Senjanima došao u njihov grad, odakle je uz obećanje svojih carsko-očinskih osvjedočenja pošao u Ugarsku uz pomoć grofova Frankopana.

Iz zahvalnosti za prijem u danima što su za njega postali presudni i za dostojanstven postupak prema jednom kralju koji je već bio napušten i lišen bilo kakve ljudske pomoći, Bela je Senj i Trsat darovao grofovima Frankopanima, kojima su osim Senja pripadali i mnogi veliki posjedi u Vojnoj krajini i Građanskoj Hrvatskoj, koje je dobio ovim darivanjem ili kao naknadnu akvizi-
taciju.

Frankopani su grad ponovno izgradili, naselili ga i darovali mu razne slobodine koje su se držale temeljima njegova kasnijeg blagostanja. Senj je 1370. postao sjedište istoimene kapetanije; ta je čast u jednoj osobi bila povezana s banskom, a često i s nekom trećom časti u građanskoj ili crkvenoj službi.

Kada je u god. 1378. jače nego ikada prije buknuo rat između ugarskoga kralja Ljudevita Velikog i Mlečana, pojavio se u Senjskom kanalu 29. kolovoza 1380. jedan odred mletačke flote koji je sijući strah i paleći nanosio goleme štete prisilio na predaju mnoge dalmatinske gradove (Zadar i Trogir spasili su njihovi hrabri građani). Na čelu odreda bio je Ludovik Loredan, za kojega je Senj bio tvrd orah, pa je on grad opkolio i zapalio, zbog čega je opet znatan dio Senja pretvoren u ruševine. Zato nije nikakvo čudo da Senjani ovu gorcu ranu nikada nisu mogli zaboraviti i da su se u razna doba, uglavnom uspješno, trudili nanijeti Mlečanima štete kako bi na taj način uvijek održavali neprijateljskog susjeda u situaciji koja pobuđuje poštivanje, i snažnoga lava učinili koliko je god moguće neškodljivim.

Slijedeće godine, 1381. uspostavljen je mir i započela je obnova izgorjenih kuća.

Od toga je doba, katkada u interesu i po zapovijedi zemaljskoga gospodara, a češće u povodu izmjeničnih napada na moru i čarkanja, Senj bio s Mlečanima u stalnoj napetosti i svadama. Mlečani, oslonjeni na sve veću moć, težili su očito za tim da stvarno potvrde vrhovnu vlast na Jadranskom moru, ne poštujući uvjete primirja ugovorene s ugarskim kraljem 1381. prema kojima neće imati ni nominalne ni faktične pretenzije na povlašteno gospodstvo nad Jadranskim morem. Ovo stanje Senjanima se zamjerilo i vodilo je u još veće konflikte jer su Senjani željeli imati slobodnu trgovinu na Jadranskom moru i nikako nisu mogli zaboraviti ukorijenjenu tradiciju iz doba kad su Mlečani Hrvatima nekoliko decenija plaćali danak. Kronika označuje godine 1576, 1578. i 1601. kao osobito pune takvih neprijateljskih poteza, a mnoga manja čarkanja nisu ni spomena vrijedna. Inače vrlo omiljeni dobročinitelji Frankopani izgubili su svoju popularnost, uglavnom zbog svoga približavanja Mlečanima, osobito kada je knez Ivan Frankopan 19. lipnja 1452. prodao Mlecima otok Krk.

Ali Senjani se nisu trebali boriti samo protiv Mlečana nego i protiv neprijateja kršćanstva – Turaka; oni su i tu potvrdili junaštvo i rijetko viđeno preziranje smrti. Više nego jednom bili su Turci pod zidinama Senja, ali ga nisu mogli zauzeti. Predmet ovih redaka nije istraživanje o onome što je jedna mala skupina ljudi prožetih junaštvom omogućila Zapadu pruživši (zahvaljujući položaju grada) uspješan otpor Turcima što su nadirali prema Zapadu. Uspomena na spomenute sjajne ratne pothvate zadržala se i u predaji i u narodnim pjesmama i u još postojećim dokumentima, povlasticama koje su jamčile kraljevska pisma, u plemenitaškim poveljama itd. Kralj Matijaš razložno je Senj nazvao predziđem Dalmacije (antemurale), a Rudolf II jedinstvenom utvrdom Carstva. Isto je tako izvan svake sumnje da su pape srčane borce hvalom ohrabivali da izdrže u svetoj borbi protiv tih krvožednih barbara, a uz to ih povremeno novčano pomagali. Papa Grgur XIII zvao ih je probuđenim Mahabejcima (Machabaei suscitati).

Pavao Ritter Vitezović navodi u svojoj Kronici značajan broj krvavih obračuna koje Švear podrobno opisuju u povijesti »Ogledalo Ilirie« i koji su proslavili Senjane. S time u vezi osobito znamenitim događajima obilježene su godine 1516, 1520, 1557, 1569, 1595, 1599, 1601, 1610, kada su se Senjani pobjedonosno borili pod vlastitim predvodnicima i osvećujući se za pretrpljene nepravde, ili su se pak (rjeđe) borili protiv daleko nadmoćne sile, ili su pak sudjelovali u sveopćim ratovima svoga zemaljskog gospodara, kao npr. u sudbonosnoj bici na Mohačkom po-

lju 1526, gdje je natkapetan senjski Juraj Orlović našao smrt zajedno s mnogim Senjanima. Isto je tako jedan od grofova Frankopana od Ludwiga II zbog jedne pobjede nad Turcima dobio naslov: defensor Croatiae, Slavoniae et Dalmatiae. U općoj pometenosti koja je uslijedila poslije smrti kralja Ludwiga II našli su se stanovnici Senja i istoimene kapetanije upućenima na svoje vlastite snage, sve dok ih opet ne susrećemo u borbi pod zastavom Ferdinanda I.

Veće vojne pohode – u vezi s drugim ratnim pohodima Carstva – ni pod natkapetanima ili njihovim zastupnicima, dakle uz sudjelovanje svih za vojsku sposobnih muškaraca i svećenstva kapetanijskog distrikta, koji se pružao sve do Kapelskoga gorja i rijeke Gacke pa preko Podgorja. Manje zadjevice, provale radi oduzimanja plijena od Turaka (npr. kada su se 1557. bogato natovarili plijenom iz opljačkanog Gackog polja), i Mlečana vjerojatno su pravi stanovnici Senja vodili bez tuđe pomoći, zbog čega su izazivali strah, osobito na moru.

U uspomeni naroda žive još mnogi hrabri muževi, koji su u Senju ugledali svjetlo dana. Da nabrojimo samo neke: Nikola (Nikolica) Jurišić, srčani branilac Kisega. Sulejman mu se zbog njegove hrabrosti divio, a ujedno je želio da ga vidi bičevanog. Juraj Balenović, nazvan Juriša Senjanin. S njegovim imenom na usnama (za vrijeme njegove odsutnosti) iscrpljeni Kotarci natjerali su Turke u bijeg i zbog toga poslali Juriši na dar zaplijenjenu skupocjenu sablju damaskinju. General Ivan Lenković, koji je ujedno bio i senjski natkapetan, zapovjedio je 1558, zbog strateških razloga, da se sve stambene zgrade, crkve i samostani sruše, i sagrađio još i danas ušćuvanu tvrđavu Nehaj, koja dominira Senjskom drągom, lukom i morem. Juraj Ritter i Juraj Balenović u napuljskim su vodama 1576. sa 14 muškaraca pobijedili daleko nadmoćnije marokanske gusare uz pomoć tri fušte.

Žrtve dobrovoljno prinesene za domovinu i mnogobrojni dokazi privrženosti pravednim gospodarima – koji su u jednom dugom razdoblju na sve strane ratovali – nisu ostali bez nagrade. Već kralj Bela IV predao je Senj knezovima Frankopanima s ovlaštenjem da gradu dodijele različite slobostine i privilegije, što ovi nisu propustili učiniti (iako je kasnije bilo jedno vrijeme kada su između kneževske frankopanske obitelji i Senja vladale razmirice zbog jednoga ne posve neopravdanoga straha da se Frankopani simpatiziraju s Mlečanima). Konkretno: Knezovi Stjepan i Ivan Frankopan dali su god. 1388. gradu Statut prema kojemu su plemeniti muževi unutar grada i distrikta (koji su vjerojatno posjedovali i titulu gradskih patricija) bili oslobođeni od svih davanja. Pritom je bila bitna slobodna trgovina solju, kao i pravo ubiranja tridesetnine na svoj račun. Gradske povlastice potvrdili su i dodali nove kraljevi Matija I 1471, Vladislav II, Ludwig II 1521, Ferdinand I, Rudolf I (kao kralj II) 1607, Ferdinand III 1641, Josip I i Karlo VI. Uz takvo potvrđivanje povlastica izričito je izrečena želja da se istodobno nagrade plemićkim titulama zaslužni ljudi uopće, kako bi se na taj način ohrabrilo stanovništvo da ustraje protiv neprijatelja kršćanstva. Među privilegijama bila je dodjela prava gradskog patricijata, koje su uživali osobito stranci. Patricijat je slovio kao vrlo časno odlikovanje, koje se dodjeljivalo nekim biskupima i natkapetanima.

Senj je vjerojatno već god. 1488. bio uzdignut na kraljevski slobodni grad, ali tek od god. 1640, kada je kralj Ferdinand III potvrdio prava, slobostine i privilegije svečano objavljenom diplomom, Senj se počeo držati trajno kraljevskim gradom. Ipak je u pogledu ljudstva koje se mobiliziralo u rat rano počela vojna podređenost, koja je sve više i više dolazila do izražaja, osobito uslijed organiziranja južne Vojne krajine. Tako je Senj 1752, nakon uvođenja kraljevsko-ugarske upravne organizacije, bio podređen trgovačkoj intendanturi u Trstu. Kada je ona 1776. bila ukinuta, u zamjenu za Karlovac, koji je ustupljen Privinciji, Senj je pripojen Vojnoj krajini kao formalni Vojni komunitet, a u god. 1785. dobio je povelju slobodne luke. Francuska je uprava podredila Senj Ilirskoj provinciji kao glavno mjesto trećega distrikta.

Nekada je grad bio opkoljen šumom visokoga drveća od koje su preostala sjećanja samo tamo gdje su patuljasto drveće i šikare niknuli na kamenitom ogoljenom tlu otevši se buri. Još na

koncu XVI. st. pokrivala je gusta šuma gorsko bilo oko Senja, na kojemu se danas vide samo kameni masivi. Naime, Mlečani su prije zahtijevali kao uvjet mira uklanjanje svih naoružanih brodova u vlasništvu Senja kako bi im time spriječili da zaštićuju podređena okolna mjesta. Kada su međutim zahtijevali uz to i da pod svaku cijenu steknu vlasništvo nad senjskom šumom, poslani su izaslanici Rudolfo II s molbom da on odobri predloženu trgovinu jer je u protivnom prijetila opasnost luci, koja je do tada bila zaštićena šumom. Na temelju ove okolnosti može se zaključiti da bura nekada nije stizala u grad i luku onom snagom kojom se ona sada ruši preko ogoljelih litica.

Opseg je današnjega grada ograničen gradskim bedemima koji su s morske strane uklonjeni. Izvan njih ima nekoliko ljepših zgrada, među njima i biskupska rezidencija. Obronke pokrivaju raspršene kuće radničke klase i vrtovi koji sve više propadaju zbog bure što iz njih odnosi zemlju. Niže smještene vrtove pak povremeno razbješnjeli valovi potoka bujice (torrente – potok) pune kamenim masivima. Potok je razornom bujicom već mnogo puta opasno ugrozio niže predjele grada.

Senj danas broji 502 kuće, od kojih neke po vrsti gradnje svjedoče trošenje izdašnih novčanih sredstava, dok novije više nose obilježja ograničenih novčanih prihoda.

Broj stanovnika kreće se oko 3000 duša. Jezik je puka hrvatski, u uredima njemački, u trgovini je u uporabi djelomice talijanski. Sve do sredine XVIII. st. mjesne su vlasti uređivale na hrvatskom jeziku.

Talijanski element, koji su zastupali Mlečani, nije u puku mogao uhvatiti nikakve dublje korijene zbog razumljivih, već spomenutih razloga.

Ovdje je sjedište biskupa senjskoga i modruškoga, koje pojedini zemljopisci pogrešno premještaju u Novi, nadalje sjedište jednoga teološkog učilišta, tu je viša gimnazija s jednom glavnom školom za dječake i školom za djevojčice, vojno zapovjedništvo i magistrat, kao i razni uredi. Stanovništvo živi od trgovine, kojoj pogoduje sigurna luka. Vožnja vlastitim brodovima daje goleme rezultate. Brodova za dugu plovidbu nema mnogo. Budući da je postojalo doba kada je Senj u veletrgovini sudjelovao značajnim brojem brodova duge plovidbe, možemo se zbog spomenutih i analiziranih prednosti nadati boljemu, unatoč sadašnjim nepovoljnim okolnostima.

Dalmacija je svjetlo kršćanstva dobila od apostola (sv. Braće, op. pr.) pa je Senj rano upoznao nauk spasa. Već u V. st. bio je ovdje jedan biskup po imenu Laurencije, kojega je papa Inocentije I pismeno opomenuo da budno i odlučno istupi protiv Focijeve hereze što ju je prokrijumčario neki Marko. Izgleda da su se biskupi neko vrijeme nakon upada Avara (koje neki povjesničari nazivaju Slavenima) redali u neprekinutom nizu. Najmanje do 1180. nije u Senju imenovan ni jedan biskup, tek je te godine na biskupsku stolicu u Senju sjeo Mirej za vrijeme pape Aleksandra III. Ipak mora da je i međuvremenu bilo biskupa za ovo područje jer spomenuti Aleksandar u jednom apostolskom pismu Mireju kaže: »paedecessore tui«, ali nije poznato gdje mu je bilo sjedište.

Među natpastirima koji su sjedili na biskupskoj stolici Senja bilo je mnogo muževa koji su se jednako isticali marljivošću, obrazovanjem, humanizmom i rodoljubljem. Vrijedna je spomena sudbina biskupa Antona de Dominisa – Gospodnetića (ne smije se zamijeniti s Ivanom istoga prezimena) i katedralnoga kaptola njegova vremena. Papa Klement VIII žarko je želio da se zauzme tadašnja jaka tvrđava Klis pa je to stavio na srce kršćanskim ratnicima, naime Senjanima, što im je i uspjelo 1592. Ali su Turci opet napredovali i tako su opkolili Klis da je njegova posada od gladi već jela konje i pse, štakore pa čak i kožu svoje obuće. Tada je senjski kapetan Juraj Lenković, koji je malo prije toga imenovan hrvatskim banom, uz pratnju spomenutoga biskupa i kaptolskih kanonika stao na čelo jedne male vojske (prema Švearu 10 000 ljudi), pošao u pomoć opsjednutom Klisu i pobijedio 27. svibnja 1592. Turci su se isprva raspršili, ali su se

ubrzo opet skupili na uzvišicama i promatrali kršćanske vojnike koji su hitali da izgladnjelom braći donesu okrepu i koji su se činili vrlo malobrojnima prema mnoštvu upravo napuštenih turskih šatora. Kad oni više nisu strahovali ni od kakve opasnosti, Turci su odlučno napali malenu skupinu. Borba (zapravo okršaj) je bila strašna. U njoj je pao biskup i jedanaest kanonika. Lenković nije uzmakao iz okršaja dok se god mogao držati. Sav u teškim ranama izbjegao je zarobljeničtvo zajedno s tri pratioca. U to se vrijeme navodno zatekao kod Splita Mlečanin Moro sa značajnom vojnom silom i bio dovoljno nečovječan da svojoj kršćanskoj braći uskratiti pomoć. Unatoč tome Klis je ostao u kršćanskim rukama i predao se tek kasnije uz uvjet da može slobodno povući svoju posadu.

Senj s okrugom imao je u srednjem vijeku velik broj crkava i samostana. Franjevački samostan bio je do 1558. izvan gradskih bedema, kao i samostan Sv. Duha, koji je prvo pripadao templarima, a onda ivanovcima. Dominikanci su stanovali u Sv. Nikoli, ali su samostan ustupili pavlinima, benediktinci (opatija) u Sv. Križu u Senjskoj dolini i u Sv. Jurju (isto opatija), pavlini kod Sv. Spasa i Sv. Jelene, augustinci u Brinju (itd.). Mnogi ljudi iz tih samostana dospjeli su do biskupske časti, najviše njih iz franjevačkoga reda. Od svih tih spomenutih samostana postoji još uvijek samo franjevački samostan sa crkvom sv. Franje – sada dijecezanski seminar, koji je ponovno sagrađen u unutrašnjosti grada u XVI. st. Samostan Sv. Spasa kao i sama crkva pretvoreni su u stambenu zgradu, Sv. Nikola je napušten od 1790. i upotrebljava se za profanu svrhu. Od Sv. Nikole i Sv. Jelene još stoje ruševine, ostali su samostani sami nestali. Zbog manjka podataka ne može se sa sigurnošću odrediti do kada je svaki od tih samostana bio nastanjen.

Od postojećih 6 crkava i kapela (navodno ih je nekada bilo 15) vrijedna je pažnje katedrala, kao i crkva Blažene Djevice Marije od Arta i crkva sv. Franje, kojoj je tlo prekriveno nadgrobnim spomenicima nekadašnjih uglednika, simbolima i grbovima koji se odnose na Turke, predočujući najčešće turske glave i oružje. Tu je i natpis: »Sacri Imperii Romani Miles Voivoda« etc. Najstarija je i kapelica sv. Martina s jednim od najstarijih glagoljskih natpisa.

Prevela:
Zlata Derossi

HISTORISCH-TOPOGRAPHISCHE SKIZZE VON SENJ Zusammenfassung

Diese Arbeit wurde 1853 im Program des Oberen Militärgymnasiums in Senj veröffentlicht. Hier wird in kurzen Zügen die historisch-topographische Skizze von Senj gegeben. Beschrieben wird die Erbauung von Senj und erwähnt werden die bedeutenden Ereignisse aus der Geschichte von Senj, besonders die Kriege zwischen den Senjern und den Türken.

Viele tapfere Männer, die in Senj das Licht der Welt erblickt haben, werden in diesem Artikel angeführt: Nikola Jurišić, Juraj Balenović (Senjanin Juriša), Ivan Lenković und andere.

Im zweiten Teil des Artikels befasst sich der Autor mit der Beschreibung der Stadt Senj. Es ist interessant zu erwähnen, dass diese Stadt Mitte des XIX. Jahrhunderts 502 Häuser zählte und die Einwohnerzahl belief sich auf 3000 Seelen. Hier war auch der Sitz des Bischofs von Senj und Modruš, ferner einer theologischen Lehranstalt, des Obergymnasiums mit einer Knabenhaupt- und Mädchenschule, des Militärkommandos und des Magistrats, sowie auch verschiedener Ämter.

Erwähnt werden auch die mittelalterlichen Kirchen, Kapellen und Klöster auf dem weiten Gebiet von Senj, wie auch die Kirchen und Kapellen aus der Zeit des Autors.